

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de
Eerste Wereldoorlog in Ledegem

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de Eerste Wereldoorlog,
Ledegem, Industrieweg zonder nummer – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/36010/101.1
Hannelore Decoodt
24/09/2016

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.2.1.	Van Flandern III tot Flandern I Stellung	4
1.2.2.	De bouw van de Duitse commandopost.....	5
1.2.3.	De bevrijding van Ledegem	5
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen.....	6
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	7
2.	Evaluerend gedeelte	7
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	7
2.1.1.	Historische waarde	7
2.1.2.	Architecturale waarde	7
2.1.3.	Technische waarde	8
2.1.4.	Culturele waarde.....	8
2.2.	Motivering van het type bescherming.....	8
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	8
2.4.	Juridische toestand	9
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	9
2.4.2.	Ruimtelijke Ordening:	9
3.	Beheersvisie	9
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	9
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	9
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	10
4.	Bronnen	10
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	10
5.1.	Omgevingsplan bij de bescherming	10
5.2.	Fotobijlage	11
5.3.	Documentatie	11
5.4.	Criterionota	11

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit beschermingsdossier maakt deel uit van het thematische beschermingspakket 'Bunkers uit de Eerste Wereldoorlog in het Duitse hinterland', dat op zijn beurt kadert in de reeks beschermingsdossiers van het erfgoed van beide wereldoorlogen in Vlaanderen. Meer duiding over dit thematische pakket is terug te vinden in de criterianota in bijlage. Hierin worden de belangrijkste krijtlijnen van de Eerste Wereldoorlog geschetst, evenals het belang en de evolutie van de Duitse bunkerbouw tijdens de *Grooten Oorlog*. Ten slotte worden de erfgoedwaarden en criteria besproken, die aan de basis liggen van de selectie van beschermingswaardige bunkers.

1.1. Situering

Duitse bunker aan de oostelijke zijde van een hoeve op adres Provinciebaan 104, ten noordoosten van de dorpskern van Ledegem. De constructie is toegankelijk vanaf de Industrieweg.

1.2. Historisch overzicht

Duitse bunker, opgetrokken in het najaar van 1917 bij een hoeve die op Britse stafkaarten werd aangeduid met *Lord Farm* (1). De constructie was opgetrokken langs het tracé van de *Flandern III Stellung*, die eind november 1917 herbenoemd werd tot *Flandern I Stellung*.

1.2.1. Van Flandern III tot Flandern I Stellung

Het tracé van de *Flandern III Stellung* werd op 15 juni 1917 vastgelegd (2): deze stelling sloot ter hoogte van Edewalle (bij Kortemark) aan bij de meer noordelijk gelegen *Flandern I Stellung* en liep verder over Kortemark, ten westen van Hooglede, ten westen van Roeselare via De Ruiter (bij Roeselare) naar Beitem, ten westen van Moorsele, Wevelgem, Moeskroen en ten oosten van Rijsel tot Lesquin. Op 1 oktober 1917 kreeg de op 15 juni 1917 opgericht *Gruppe Gent* de opdracht om de bouw voor te bereiden van de *Flandern III Stellung* tussen de spoorlijn Ieper-Roeselare en de weg Ledegem-Sint-Elooiswinkel en de aansluitende *Riegel* tussen de *Flandern III Stellung* en de *Flandern II Stellung* tussen Ledegem en Geluwe. Behalve *Pioniere* en andere militaire eenheden werden ook Belgische arbeiders ingezet bij de uitbouw van deze stelling. De nadruk lag op de bouw van betonnen bunkers, in eerste instantie commandoposten en artillerie-observatieposten.

Toen het geallieerde offensief (*Derde Slag bij Ieper*) stilviel in november 1917, diende het verdedigingssysteem herbekeken te worden, aangezien de frontsituatie sterk gewijzigd was. De *Flandern I* en *Flandern II Stellung* werden opgedoekt. In een legerbevel van 26 november 1917 werden de voormalige *Flandern I Stellung* van de kust tot Zande, de derde verdedigingslinie van Zande tot Werken, de Diksmuide-Roeselare-Riegel en de voormalige *Flandern III Stellung* van Roeselare tot aan de Ledegem-Wervik-Riegel officieel herbenoemd tot de *Flandern I Stellung*.

Er werden eveneens een aantal nieuwe *Riegel* (grendelstellingen) in het leven geroepen. De uitbouw van de nieuwe *Flandern I Stellung* tot aan de *Artillerie-Schutz-Stellung* en de nieuwe grendelstellingen werd toegewezen aan de *Gruppen* (legerkorpsen van de frontsectoren). Iedere *Gruppe* kreeg een staf van een *Pionier-Bataillon* als *Baustab rückwärtiger Stellungen* om de werkzaamheden te leiden.

De *Flandern I Stellung* bestond uit een eerste lijn en een *Artillerie-Schutz-Stellung*, waarin nieuwe betonnen bunkers dienden gebouwd te worden. De bevelen hiertoe werden in december 1917 uitgevaardigd. Wellicht zijn de werkzaamheden aan de *Flandern I Stellung* in het voorjaar van 1918 beëindigd.

¹ *Belgium*, 28 NE, Ed. 9A, 5/12/1917.

² Vancoillie J. & Blicq K. 2016, 171-175.

1.2.2. De bouw van de Duitse commandopost

De bunker was oorspronkelijk bedoeld als *Divisionsgefechtsstand*, maar zou later herbestemd worden tot *Regimentsgefechtsstand* (3). Ze werd op een kaart van de 3. *Landwehr-Pionier-Kompagnie* aangeduid met het nummer 252.

De bouw van deze commandopost werd gelijktijdig aangevat met die van een andere commandopost, op ongeveer 850 meter ten zuidwesten ervan (ter hoogte van huidige Slypsstraat 12). Deze bunker, aangeduid met het nummer 261, diende aanvankelijk te fungeren als brigadecommandopost, later als commandopost voor de *Bereitschaftstruppen*. Of beide commandoposten hetzelfde ontwerp hadden, is niet zeker, maar de afmetingen en beschrijving van nummer 261 stemmen overeen met die van 252. Bunker 261 mat ongeveer 13,40 op 7,30 meter en beschikte net zoals bunker 252 over drie ruimtes, een gang en een observatiepost. Deze bunker is ondertussen verdwenen.

Het bouw materiaal werd aangevoerd vanuit verschillende *Pionier-Parks* in Ledegem, Izegem en Roeselare. Om de bouw te kunnen realiseren, werden *Förderbähne* aangelegd, smalsporen waarop de materialen aangevoerd konden worden. Eind oktober 1917 waren de voorbereidingen voltooid: de bouwplaats was met camouflagenetten tegen observatie beschermd, er waren barakken geplaatst en de bouwput was gegraven. Vanaf 27 oktober 1917 kon men beginnen met het gieten van beton. Op 5 november 1917 waren de fundamente van de bunker klaar en kon men beginnen met de bekisting voor de muren en het plaatsen van de ijzeren staven. Tegen eind november was men nog steeds bezig met de bouw van de muren.

Beide commandoposten werden voor een groot deel opgetrokken door de 3. *Landwehr-Pionier-Kompagnie des XIII. Armeekorps*. Deze compagnie werd ingezet als *Beton-Bau-Kommando der Eingreif-Division C der Gruppe Ieperen*, onder de *Baustab rückwärtiger Stellungen* onder bevel van *Pionier-Bataillon 23*. De werken werden uitgevoerd met de steun van dagelijks 200 à 300 man extra, afkomstig van *Eingreif-Divisionen* of *Armierungstruppen*. Op 4 december 1917 werd de 3. *Landwehr-Pionier-Kompagnie des XIII. Armeekorps* afgelost werden door de 3. *Kompagnie Pionier-Bataillon 23*.

Op 1 november 1917 was de 3. *Landwehr-Pionier-Kompagnie* ook gestart met de bouw van andere bunkers in de onmiddellijke omgeving. Hoewel enkele ook dienden te fungeren als commandopost voor een regiment, werd voor alle nieuw te bouwen bunkers gekozen voor een ontwerp van een zogenaamde *Einheitsunterstand*. Tegen midden november waren de voorbereidingen voor de bouw van deze bunkers klaar en kon men beginnen met het gieten van de funderingsplaat van deze bunkers.

Bij *Lord Farm*, waar commandopost 252 werd opgetrokken, werd ook een *Einheitsunterstand* opgetrokken, aangeduid met *U. Gr. 257*. Deze was bedoeld als *Unterstand* voor een *Gruppe*. Ook deze bunker is vandaag nog bewaard, aan de westelijke zijde van de hoeve.

De bunkers waren bijzonder goed gecamoufleerd. De commandopost was opgetrokken net ten oosten van de hoeve, de *Einheitsunterstand* was opgetrokken tussen gebouwen aan de westelijke zijde van de hoeve. Op militaire luchtfoto's zijn de bunkers nauwelijks te onderscheiden (4).

1.2.3. De bevrijding van Ledegem

---

³ VANCOILLIE J. & BLIECK K. 2016, 197-202.

⁴ Zie luchtfoto's *Ledegem* 1/7/1918 (D421), 15/9/1918.

Beschermingsdossier: Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de Eerste Wereldoorlog, Monument

Toen het geallieerde *Bevrijdingsoffensief* van start ging op 28 september 1918, lag het zuiden van Ledegem in de aanvalssector van het Britse *Second Army*.

Tegen de avond van de eerste dag was de volledige *Ypres Salient* heroverd (5): Geluveld door de Britse *29th Division*, Beselare door de *9th (Scottish) Division*, Zonnebeke, Passendale en Poelkapelle door Belgische eenheden. Tijdens de tweede aanvalsdag slaagden de geallieerden er in een opmars tot zeven kilometer te bewerkstelligen en de Keiberg en Moorslede te veroveren (6). Tegen de avond was het gehucht Sint-Pieter bereikt, maar nergens was de *Flanders I Stellung* doorbroken (7). Op de derde dag van het offensief geraakten de geallieerden niet ver: de vijand had zich gereorganiseerd en bezette met talrijke mitrailleurs de *Flanders I Stellung* (8). Tegen de avond was de volledige Groepering Zuid vóór de *Flanders I Stellung* gestopt (9).

Op 1 oktober 1918 slaagden Schotse eenheden van de *9th Division* erin Ledegem te veroveren. Hierbij hadden ze af te rekenen met goedgericht artillerievuur vanaf *Hill 41* (Kezelberg). De Schotten slaagden er niettemin in het dorpscentrum van Ledegem in te nemen. Een eerste Duitse tegenaanval mislukte, maar bij een tweede Duitse tegenaanval kwam de *27th Brigade* onder druk te staan. Dankzij een tegenaanval van het *11th batallion Royal Scots* kon de brigade haar greep op de noordelijke helft van Ledegem verstevigen. Ze werd afgelost door de *28th Brigade*.

Maar de strijd om Ledegem was nog niet gestreden. Op 2 oktober verijdelden het *2nd Bn Royal Scots Fusiliers*, het *1st Bn Royal Newfoundland Regiment* en het *9th Bn Scottish Rifles* een Duitse poging om Ledegem te heroveren.

Ook *Lord Farm* werd op 1 oktober 1918 veroverd door de *Royal Scots*. De Duitse commandopost werd gebruikt als commandopost voor de Britse 88ste en 86ste brigades. De bunker werd vereeuwigd op een aquarel van de hand van een Schotse militair, F.T. Hodges, die zijn werk *Pill-box near Ledeghem* noemde (10). Op dit schilderij is te zien hoe het dak van de bunker gebold was.

Pill-box was een Britse term, die vanaf de zomer van 1917 gebruikt werd als aanduiding voor kleine betonnen bunkers met één of meerdere schietgleuven (11). Later tijdens de oorlog werd *pill-box* gebruikt voor alle betonnen bunkers. Dat *pill-box* in oorsprong zou verwijzen naar de vorm van een pillendoos, lijkt onwaarschijnlijk. Vermoedelijk is de benaming afgeleid van een *pillar-box*, een brievenbus op straat.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen

Nagenoeg volledig bovengrondse betonnen militaire constructie tegen de oostelijke gevel van een hoevegebouw opgetrokken. Deze hoeve ligt op adres Provinciebaan 104. De bunker is publiekelijk ontsloten vanaf de Industrieweg.

Betonnen militaire constructie met een bijna rechthoekige plattegrond, op de uitspringende noordoostelijke hoek na, waar de achtermuur schuiner staat. Het beton is gegoten tegen een houten bekisting. Het dak is 150cm dik en wellicht ten dele afgebroken. De randen van het dak zijn wat afgeschuind.

Aan oostelijke zijde zitten twee toegangen, die bovenaan met een segmentboog zijn afgewerkt. Deze staan haaks op de gang, waarvan het plafond eveneens met een segmentboog is afgewerkt. Ter hoogte van de toegangen zit telkens een zinkputje. Er is een rooster met bewapeningsijzer zichtbaar aan de binnenzijde. In de oostelijke binnenmuur steekt een nis.

---

⁵ Bogaert J. 1993, 4-5.

⁶ Weemaes M., s.d., 112-115, 128.

⁷ Lybeer R. & Bekaert G. 2008, 8; Weemaes M. s.d., croquis n° 17.

⁸ Weemaes M. s.d., 134-135; Houthaeye & Lecluyse 1997, 232.

⁹ Houthaeye & Lecluyse 1997, 232-233.

¹⁰ Ewing J. 1921, 350.

¹¹ Oldham P. 2014, 1-10.

Beschermingsdossier: Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de Eerste Wereldoorlog, Monument

Drie deuropeningen in de gang geven uit op drie ruimtes, onder nog aanwezige gebogen gegolfde plaatijzers. Er zijn in de betonnen muren verticale houten planken bewaard gebleven. Deze ruimtes zijn onderling met elkaar verbonden via een kruipgat in de tussenmuren. In het plafond van elke ruimte zit telkens een vrij grote rechthoekige opening. In de twee uiterste ruimtes zit ter hoogte van de respectievelijke buitentoegangen een opening, die naar buiten toe (gang) verbreedt, evenals een kleine ronde opening. In de noordoostelijke hoek van de gang steekt een rechthoekig mangat, met gaaf bewaarde klimijzers.

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens plaatsbezoeken op 30/1/2013, 6/6/2014 en 24/2/2016. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

De bunker bevindt zich in een goede toestand, voor een honderdjarige betonnen constructie. Hier en daar is wapeningsijzer zichtbaar. De bunker is publiekelijk ontsloten vanaf de Industrieweg, waar ook een informatiebord met betrekking tot de bunker staat. In de bunker werd recent een hoger gelegen betonnen pad aangelegd en een houten aankleding met britsen aangebracht. Rond de bunker is een tuinaanleg gerealiseerd. Ondanks het betonnen pad, staat de constructie soms onder water.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

2.1.1. Historische waarde

Deze bunker heeft een belangrijke historische waarde als Duitse commandopost uit de Eerste Wereldoorlog, die in het najaar van 1917 is opgetrokken als onderdeel van een stelling die eerst met *Flanders III Stellung* werd aangeduid, vanaf eind november 1917 als *Flanders I Stellung*. De commandopost was aanvankelijk geconcipeerd als *Divisionsgefechtsstand*, later als *Regimentsgefechtsstand*.

Door haar inplanting net achter hoevegebouwen en door efficiënte camouflage was de bunker heel moeilijk waarneembaar vanuit de lucht. De historische **contextwaarde** is dan ook belangrijk.

Deze commandopost werd tijdens het geallieerde Bevrijdingsoffensief veroverd op 1 oktober 1918 door de *Royal Scots*. Nadien werd hij gebruikt als commandopost voor Britse brigades. De bunker is vereeuwigd op een aquarel van de Schotse militair F.T. Hodges, onder de noemer *Pill-box near Ledeghem*. Dat een bewaarde bunker iconografisch is vastgelegd in een bewaard schilderij, is een **zeldzaamheid**.

2.1.2. Architecturale waarde

Als typologisch **unieke** en **gaaf** bewaarde Duitse commandopost uit de Eerste Wereldoorlog. De commandopost bestaat uit een gang, drie kamers en een observatiepost die via een mangat te bereiken was. De commandopost was mooi afgewerkt, met een gebold dak en toegangen en een gang die bovenaan met een segmentboog zijn afgewerkt. Enkele **authentieke** elementen zoals de klimijzers, het gegolfd plaatijzer van het type *Heinrich* en houten restanten zijn bewaard.

2.1.3. Technische waarde

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd.

2.1.4. Culturele waarde

Als materiële getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtoneelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak.

2.2. Motivering van het type bescherming

De Duitse commandopost *Lord Farm* uit de Eerste Wereldoorlog wordt beschermd als monument. Het Onroerendergoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

Enkel de betonnen bunker wordt ter bescherming voorgesteld. Rond de bunker wordt een bijkomende perimeter van twee meter mee afgebakend, zodat ondergrondse constructieve elementen en militaire infrastructuur die samenhangt met de bunker, zoals betonnen funderingsplaten, waterafvoersystemen, bekabeling of andere elementen die integraal deel uitmaken van de bunker maar bovengronds niet waarneembaar zijn, mee opgenomen zijn in de bescherming. Aan westelijke zijde loopt deze perimeter tot aan de schuur. Dit betekent een deel van het perceel 770A.

De recent aangebrachte houten aankleding in twee ruimtes van de bunker en de tuinaanleg rond de bunker maken geen deel uit van deze bescherming.

Beschermingsdossier: Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de Eerste Wereldoorlog, Monument

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

De bunker is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed, met ID-nummer 216998.

2.4.2. Ruimtelijke Ordening:

De bunker is gelegen in agrarisch gebied (cf. Gewestplan). Dit betreft herbevestigd agrarisch gebied.

3. BEHEERSVISIE

De opmaak van de beheersvisie gebeurde in samenspraak met de afdeling Beheer West-Vlaanderen, op een overleg op dinsdag 17 mei 2016.

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden er van aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen. Dat zijn deze:

- Het goed als een goed huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- De toestand van het goed regelmatig controleren;
- Regulier onderhoud uitoefenen;
- Onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een verkavelingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is vraagt de vergunningverlener (de gemeente of de Vlaamse overheid) advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende Onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

- Imperial War Museum London, Collectie militaire luchtfoto's Eerste Wereldoorlog (geraadpleegd in het Kenniscentrum In Flanders Fields Museum Ieper), Britse luchtfoto's 27/7/1917 (dianummer 18811, FID 15625); 1/8/1918 (dianummer 19169, FID 15976).
- Koninklijk Legermuseum Brussel, Collectie militaire luchtfoto's Eerste Wereldoorlog, *Ledegem*, 1/7/1918 (D421), 15/9/1918.
- *Captured German Trench and Operations Maps from the National archives* [CD-rom uitgegeven door The Naval & Military Press], *Stellungskarte Ieperen*, Blatt XXII, 6/10/1917; *Stellungskarte Ieperen*, Blatt XXIV, 7/11/1917.
- *Mapping the front. German maps. Military mapping 1914-1918: Great War Trench Map DVD Collection* [The Western Front Association in association with the Imperial War Museum, 2010], *Moorseele-Nord*, 12/2/1918.
- *Mapping the Front: Ypres. British mapping 1914-1918: Great War Trench Map DVD Collection* [DVD uitgegeven door de Western Front Association, in association with the Imperial War Museum, 2008], *Belgium*, 28 NE, Ed. 9A, 5/12/1917; Ed. 10A, 11/9/1918.
- BOGAERT J. 1993: Deel I. Tussen Leie en Schelde in 1918, *Shrapnel*, 4, 4-52.
- EWING J. 1921: *The history of the 9th (Scottish) Division 1914-1919*, London.
- HOUTHAEVE R. & LECLUYSE N. 1997: *Moorslede 1914-1918. Morsdood... en toch herboren*, Moorslede.
- LYBEER R. & BEKAERT G. 2008: *Van beton... tot graniet. Stenen getuigen van WO I in Moorslede en Slypskapelle*, Moorslede, 2008.
- OLDHAM P. 2014: *Armageddon's Walls. British pill boxes 1914-1918*, Barnsley.
- VANCOILLIE J. & BLIECK K. 2016: *Bouwen aan het front. Loopgraven, schuilplaatsen en betonbunkers van het Duitse leger aan het Ieperfront 1914-1918*, Zonnebeke.
- WEEMAES M. s.d.: *Van de IJzer tot Brussel. Het Bevrijdingsoffensief van het Belgisch leger. 28 september 1918*, s.l.
- Informatie afkomstig van het plaatselijke informatiebord (geraadpleegd op 6/6/2014).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan bij de bescherming

Zie afzonderlijk document.

Beschermingsdossier: Duitse commandopost 'Lord Farm' uit de Eerste Wereldoorlog, Monument

5.2. Fotobijlage

De fotobijlage bij het ministerieel besluit bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het inhoudelijke dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

Zie afzonderlijk document.

5.4. Criterianota

Zie afzonderlijk document.